Број 270. У Новом Саду у недељу 2. децембра 1901 Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“, дионичарског друштва за издавање српских књига и новина, у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Из Мађедоније о Мађедонији.

I.

Догађаји последњих а нарочито прошле две године у Мађедонији, — истина у првом реду инспирисани и удешавани са стране, од Бугара, а затим и од других, Србима мало наклоњених суседа, па пресађивани никли на мађедонском тлу, — изазвали су читав преображај стања и прилика у Мађедонији, тој Ерисовој јабуци раздора. Ово није само моје субјективно мишљење, основано на искуству, црпеном из мога осмогодишњег бављења у Мађедонији и у Старој Србији, већ је оно, као што је познато, идентично са мишљењем свих оних, који познају мађедонске прилике, који у сред њих делају разноврсним средствима, а за разноличне циљеве, који на њих посредно или непосредно утичу и најзад оних, који их оцењују било кроз ступце српских, бугарских и страних листова или на ступцима својих књига. Може се, дакле, рећи да је опште мишљење да су прилике у Мађедонији, прошав кроз читав низ нових, до пре неколико година непознатих мена, сад сасвим друкче, преображене и по будућност Српства судбоносније.

Оне имају данас озбиљнији и за све заинтересоване народе, од којих српски долази на прво место, далеко важнији карактер, но прилике у којима су Мађедонија и Стара Србија биле још до пре мало година. Тако звано мађедонско питање никад до сад није избило већом силином пред очи и европској јавности и дипломацији но сада, под оваким приликама, које се не могу назвати још сасвим критичнима, али озбиљнима и важнима — да.

Зна се, да се мађедонско питање није нарочито одвајало као засебно питање у времену првих покушаја европских сила, — диктованих више интересима тих сила но правдољубљем, филантропијом и симпатијама према потиштенима, — да се у међународним уговорима, изнуђеним обећањима и наредбама Високе Порте о реформама и т. д. загарантују најпримитивнија човечанска права, верска трпељивост, лична и имовна безбедност хришћанима у Турској. У томе времену радило се за све хришћане у опште на Балкану и за све покрајине, којима су Турци господарили, кад за једну, кад за другу више или мање.

У томе времену постојало је само једно питање: Источно или балканско т. ј. питање о ослобођењу или бар о заштити хришћана у Турској. То питање избијало кад јаче, кад слабије, задавало је бриге европској дипломацији, изазивало крваве сукобе и устанке, за тим ратове, као последицу тих покрета, после којих су долазили уговори, а с њима и веће обвезе Високој Порти да заштићава своје хришћанске поданике од верске нетрпељивости и грамзљивости својих поданика, следбеника државне вере. У колико је Порта те обавезе испуњавала то је познато, но поред свега тога успело се — и ако је за то требало скоро читаво столеће времена, — да се читаве земље и области ослободе турске управе. Но стање хришћана у неослобођеним областима Отоманске Царевине, и поред толиких обећања за реформе у њима, остало је скоро непромењено. Ово нарочито важи за области насељене Србима од Качаника до Плеваља, и до граница две српске самосталне државе. Стални зулуми, које необуздани Арнаути врше над Србима по Косову, окрузима пећском, призренском, гиљанском и новопазарском, као недавнашњи крвави догађаји у Колашину турском, Новом Пазару, Кузмичеву, као и гањање и апшење српских свештеника и учитеља у Приштини, Вучитрну и Митровици косовској, најречитији су докази тог непромењеног стања, за које носе не малу одговорност и преставници турских власти, које су позване да заштићавају хришћане од обести зликоваца и лопова арбанашких.*)

У прошломе, XIX. веку, који се доиста може назвати веком рушења турског господства на Балкану, почиње из оног општег, јединог „питања о заштити и ослобођењу хришћана у Турској“ ницати више специјалних питања: Српско (србијско); па грчко питање, за тим румунско-молдавско-бесарабско питање, босанско-херцеговачко питање, бугарско, па румелијско и по томе мађедонско и критско питање.

Од ових питања нека раније, нека доцније делимично, сретно, а нека и несретно решена (сем мађедонског, босанског и критског, која су питања још отворена), али ипак све се свршавало са опадањем турског господства и ослобођењем појединих делова балканског полуострва.

*) Упозоравам читаоце на вредносну расправу Павла Орловића: „Питање о Старој Србији“. Београд, 1901. г.

Кад ме питаш, право да ти кажем.

Срем, 30. новембра.

„Србобран“ нас пита: Када су то виђенији људи радикалне странке проучили допуњени програм самосталне странке, који је био код централног одбора радикалног, кад се он није састао, како то ми тврдимо?

На то му колегијално одговарамо ово: Тај припослати нам програм, дошао је на председника нашег централног одбора, дра Красојевића, па га је и он и др. Михајловић и више других чланова управе посебице читало. Али зар мисли „Србобран“ да је др. Красојевић затворио тај програм у своју фијоку, па да га изнесе изненада пред средишњи одбор и да се онда одмах расправља. Та „Србобран“ врло добро зна, да се програмне ствари претресају и месецима писмено, пре но што се званично решавају.

У одбору није могао бити претресан, јер одборске седнице није било све до румске конференције. Тима члановима, који су га читали, није се он свидио и они су договорно приправили свој поправљени и проширени програм. Но „Србобран“ нас пита и то: Који је то „непроширени и непоправљени“ радикални програм? јер му није познато, „да је на икаквом збору или конференцији у Срему донесен пре прошлог изборног покрета икакав политички програм радикалне странке; а пошто то питање има за нас интереса, радознали смо да чујемо о томе коју више, тим прије, што се ни проглас румске конференције од 14. октобра о. г. у којем се разлаже програм радикални, не позива ни на какав старији радикални програм“... Тако „Србобран“.

ПОДЛИСТАК.

ИСТОРИЈА ЈЕДНОГ ЗЛОЧИНА.

Приповетка *Максима Горког.*

С руског: З. В.

(Продужење.)

— Да, велика је свота, тих твојих шест десетака — мрмљао је Салакин. — А да си ти...

— Шта ја?

— Да си ти мало смелији...

— Па шта?

— Па — ништа...

А Вањушка поћути па онда рече:

— Не знаш ти ништа... Знаш само брбљати тим твојим језиком...

— Ја?

— Ти, да!

— Ех! Казао бих ја теби...

— А шта би ми казао? Узмимо, ја сам се осмелио... Па шта онда?

— Шта?

— Да?

— Ја ћу ти рећи.

— Говори!

— И рећи ћу, само...

— Па реци! — рече одлучно Вањушка.

Салакин се немирно превртао на својој ложи, а Вањушка, му окрене леђа и уздахнувши рече:

— О, Господе, — и за тим неколико мипута ћутећки лежали. После тога се Салакин нагне на ухо Вањушкино и скоро да га додирне уснама рече једва чујно:

— Иване! Слушај... хајде са мном.

— Куда? — запита такође врло тихо Вањушка.

— У Борисово...

— А што?

— Уз пут ћу ти казати.

Кажи ми одма.

— Хајдемо! Ја ћу ти казати... само хајдемо, па да покрадемо Матвјеја Иванова. — Бога ми!

— Иди ти до врага, — рече Вањушка са страхом и досадом.

Али се Салакин са свим нагну над њега и шапутао му на ухо:

— Чуј ти, да ти кажем на просто! Хајдемо, да урадимо што треба, па ћемо се вратити овамо! Ко ће да мисли на нас? А ја знам и познајем тамо све улазе и излазе. — Знам, где леже новци... Знам, где је сребро... кашике и друге ствари.

Врели задах Салакинов грејао образ Вањушкин, а страх његов бивао све мањи. Али ипак он рече тихо:

— Иди ти до врага, кажем ти!

— Не, не, чекај, само... Ала би онда живели... помисли! Били би одједаред и сити, и обувени, и одевени.

Вањушка је ћутећки лежао, а Салакин му једнако шаптао на ухо убедљиве речи.

И најзад га Вањушка упита:

— А је ли много новаца тамо?

V.

Након три дана после тог разговора, ишли они путем раме уз раме и Салакин је одушевљено говорио свом другу, загледајући му у очи:

— Ми ћемо прво и прво, знаш, да му запалимо шупу... Па, како шупа прогоре — сви ће да се слегну око пожара, па и он — тај Матвјеј... И он ће да оде тамо, а ми ћемо њему! Па ћемо да га са свим опулимо...

— А ако нас ухвате? питао је забринуто Вањушка.

— Не ће — никако неће! рече Салакин. И ко ће да нас ухвати?

Па онда строгим гласом дода:

— Сви ће да гасе ватру, а на лопове неће нико ни мислити! Је си ли разумео?

И Вањушка одобравајући му махне главом.

То беше у почетку марта. Меке пахуљице снега лењиво падале с невидљива неба, те брзо затрпавале траг људи, који иђаху по путу између два реда маторих брезових дрвета.

— Ух, кад би нам то пошло за руком! — рече Вањушка тешко уздахнувши.

— Видећеш, да ће нам испасти за руком! — уверавао је Салакин.

И на то питање драговољно одговарамо ово: Када је покојни Паја Јовановић са дром Красојевићем и Манојлом Хрвећанином, покренуо „Србобран“, покренуо га је — не као члан либералне народне странке чији је орган био тада „Застава“ — него, самостално и на своју руку, а својим програмом. Тај програм развијао је у своме органу и таким начином створио себи нову странку — странку „Србобранову“. Тек после отприлике четир године т. ј. 1887. у Карловцима, створен је у конференцији садашњи програм самосталне странке. До године 1896. имали смо ми тај заједнички политички програм, а засебан радикални автономни програм дочим самостална странка опет не имаде свога автономног програма, јер је била организована само као странка политичка. Када смо иступили из странке самосталне стали смо ћутећки на програм радикалне странке у Угарској, а радикални свој програм развијали су наши посланички кандидати за тројединичкички сабор.

Истина је дакле, да није било ни збора, ни конференције, која је тај програм санкцијонисала а нагли избори су то спречили, као и то да самостална странка изнесе свој нови програм пред конференцију. Ми смо дакле у истом положају у ком су били самосталци од покретања „Србобрановог“ до конференције у Карловци 1887. Ако се хоће да истерива тиме нека легалност нама је право. Но не треба да сметне с ума ни „Србобран“, да би се тада законитост свију управа народних странака исто тако у питање довести могла.

На пријатељска питања одговорили смо пријатељски и стојимо и даље вазда на услузи. **Н—н.**

Нови Сад, 1. децембра.

„Застава“ и бивши српски потконзул. „Застава“ је у 265. броју своме донела из Будимпеште овај брзојав: „Бивши српски потконзул побегао је у Индију, пошто је изварао новаца и разних украса.“ Полузваничии београдски „Дневник“ замера нам, што смо овај тенденциозно сачињен брзојав „коресподенц бироа“ донели без примедбе. Требали смо бар метнути, да се тај човек зове Шома Вајс.

Ми ако нисмо то додали у брзојаву, донели смо доцније целу ствар заједно с именом опширније. Но, шта хоће од нас „Дневник“? Онај брзојав је јавио — истину. Ми држимо, да то не срамоти Србију, „нити се тиме баца блатом на образ српски“, ако неки њен бивши или баш и садањи потконзул учини какво зло. Та тако се што десило и другим државама, па нису биле због тог срамотне — оне. Ми смо читали баш у „Дневнику“, како је бивши министар-председник Владан, грабио из диспозиционог фонда. Па је ли то срамотило Србију?! И ако ју је срамотило: Зашто је „Дневник“ доносио то опширно? Код Шоме Вајса се знало од памтивека да је швидлер, па што су га именовали напредњаци, управо њина влада? Сад је „Застава“ крива, што је донела истину. — На послетку нека је знано „Дневнику“, да ми уређујемо „Заставу“ како је нами воља, а не тражимо од њега упутства, најмање упутства, која немају смисла.

— „Дневник“ је покушао у једном ранијем броју да побије нашу вест, како су неки бројеви „Заставе“ конфисковани за Србију. И рече, да нам је наш дописник слагао, колико је широк и дуг. Но сад један београдски лист вели, да смо ми имали право, јер и он зна, да наши претплатници нису добили оне бројеве „Заставе“ у којима је била козерија о слободи штампе и разговор са сенатором Жујевићем. Дакле добро. Они су се бројеви „Заставе“ изгубили на пошти. Само је чудновато, да су то баш били — они бројеви.

Из скупштине.

Београд, 30. новембра.

У српској скупштини продужен је претрес законског предлога о слободној штампи. Кад су дошли на ред параграфи о казнама, устао је министар и предложио сам блажије казне. Ово сматрају као последицу јучерањег гласања, јер је влада код параграфа о уредничкој квалификацији победила само са 6 гласова. То је рекао и један посланик.

Но и ове „блажије казне“ велике су и било би тиранија извести их. Многи мисле: Нека буду мало веће казне ради застрашавајућег примера, а њих и тако нико издржавати неће, јер има помиловања. Но помиловање неком скрати казну овако, неком онако, неком никако. Зато је боље одабрати праведне казне, а не рачунати на помиловање. Иначе се не постизава оно, што треба.

Претрес појединих параграфа, продужиће се.

Политички преглед.

Аустријски сабор. У последњој седници аустријског сабора дошло је и опет до шкандала. Еленбоген је тражио од владе да одговори на његову интерпелацију о трговачким момцима. У говору су га антисемите чешће прекидали. И одједном падоше речи: „лупежи, лажи, варалице, дрски Чива“ и т. д. Настала је ужасна галама која се једва напослетку мало стишала.

Рат између Енглеске и Транзвала Енглези су и опет пређутали један свој грдан пораз. На жељезничкој прузи између Шпрингса, Ермела, Миделбурга и Преторије била је недавно велика битка. Три енглеска пуковника и 2000 људи, које је пало, које рањено, које заробљено. Бури су касније пустили заробљенике на слободу. О целом овом ужасном поразу енглеском, вели само један енглески извештај, како су Бури развили у околини Ермела велику живост. И поред свега тога енглеска влада још увек пушта у свет глас, како ће скорим бити рату крај. Ово може бити, ако Енглеска увиди своју безуспешну борбу, и ако се повуче из бурских држава, па можда чак и из јужне Африке.

Српско народно позориште.

У четвртак 29. новембра гледасмо први пут: **„Епидемија“.** Драма у 4 чина. Од М. И. Русадова. С руског превела Зорка Добриновићка. Редитељ Спасић.

Кокетерија, ашиковање, флирт! Госпођа Ординцева тумачи то отприлике овако своме мужу: Погледам га, насмешим се, привучем га својим понашањем, а он се испрва загреје, па упали, па се напослетку сав изгуби и кад полети ближе, а ти га једним покретом руке, једним погледом зауставиш и он остаје као укопан.

Ето то лоптање с мушкима постало је права — епидемија и то је та „Епидемија“ коју нам је изнео писац у свом комаду.

Разуме се, да људи још нису пронашли осигуравајуће друштво, где може кокета да се осигура од тог, да палећи другог, не упали се и сама. А и иначе је многа несрећа изашла из „невине кокетерије“. Овде и муж нема ништа против невине кокетерије своје младе жене и он још показује својој жени простом на свог пријатеља, који се вратио из Кавказа и који ће их сутра посетити. Дед мало шале с њим, та он њу не зна. А прилика је згодна — та на балу су а госпођа је под образином.

Безазлена шала, свршује се с пољуцима. Двобој! Госпођин муж гине. Пријатељ му оде у свет. Госпођа се удала да се спасе матер из материјалних неприлика, али се пропила, поболела, очајава. Кад се у таком стању састаје са оним с којима се „мало шалила“ и кога воле — свршује се са два пуцња из пиштоља. Он хоће да иде на далеки пут, гади је се, она хоће силом с њим и он јој чини ту љубав.

— Шта то би? пита мати несретнице, која је и сама кокета.

— Ништа — шала, они кокетују — одговара доктор.

Тенденција је сувише истакнута натурена. Комад би и без тог постигао цел. А има и слабијих, мало неприродних момената.

Но ипак волијемо и овако комаће са тендецијом која се сувише натура, но комаће баз икакве тенденције.

Гђа Марковићка (Иларија Ординцева) кокетовала је као голубица, а у трагичним моментима, креснула је из ње, опет по која варница оне праве вештине, која потреса. Спасић (Карељин) показао је овог вечера све своје умење. Биће штета, ако га изгубимо у љубавним улогама, а то ће канда морати бити, ако и даље пође у ширину. Васиљевић (Ординцев) био је јако добар, а са похвалом морамо споменути Стојановића и Матејића Гђа Вујићка играла је афектирану Глафиру Николајевну са свим по замисли писца. И ситније улоге биле су добро заступљене.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. децембра о. г. отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем новембра истекла претплата, да изволе исту за времена, за месец децембар обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Администрација „Заставе“.

Хлеба, рада! Радници без зараде у Будимпешти одржали су збор, коме је присуствовало преко 5000 радника. Полиција није имала разлога да се умеша, јер је ток збора био озбиљан и миран. Говорници су више пута прекидани са бурним узвицима: Доле са буржоажијском владом! Доле са сабором! Доле са Иванком. Први је говорио Карло Тесари. Устао је против предлога, да се домаћим радницама тим створи зарада, што ће се из земље прогонити страни радници. То је по угарске раднике врло опасно, јер ће онда и стране државе као Француска, Немачка и т. д. прогонити угарске раднике. А њих имаде бар четир пута толико у стра-

---

— Дај Боже! То јест да нам испадне за руком... Господе! Никад више не бих пошао на такво дело!...

И другари су ишли брзо, јер беху врло лако одевени. На Салакину беше стара женска рекла, пуна закрпа, из којих је провиривала вата, на ногама му клапатале старе калошне, а на глави му беше поцепана стара шубара. А Вањушка је имао на себи на место кафтана стари капут сиве боје, од којег десни рукав беше некако и сувише црне боје. У свом издрпаном ћифтанском руву, Вањушка је личио више занатлији, који се пропио, но сељаку.

У очи дана, кад су се одлучили, да пођу на свој посао, Салакину је пошло за руком, да украде негде бакарну кастролу и пеглајз, те их продао за осам десетака трговцу, који је куповао старо гвожђе.

— Бар да нађу каква кола, те да нас повезу — рече Салакин. — Иначе нећемо стићи до ноћи... јер има скоро четрдесет врста донде! Дали би ма и малу напојницу кочијашу, кад би нас повезао...

А снег им падао на главу, падао на образе, на очи и на леђа. Око њих и над њима вејао је снег тако нагусто, да нису ништа видели пред собом. Вањушка је ишао ћутећки, опустио главу, као матор болестан коњ, којег воде на стратиште, а живи, брбљави Салакин погледао то десно то лево и брбљао без престанка.

Нит мож знати колико смо прешли, ни колико имамо још да идемо — ништа не мож знати! Тај проклети снег... Оно, истина, снег нам иде на руку — јер неће бити трага за нами... Само ће нам тешко бити да запалимо шупу. Нема ти ничег на свету, што би било добро са сваке стране...

А снег све то јаче зејао, а његове пахуљице биваху све то веће, теже и некако тешко, лењиво падале на земљу. Кад ал' уједаред се указа пред њима кућа на лакат.

— Свернућемо у крчму да попијемо по једну чашу — рече Салакин.

— Можемо — рече Вањушка, дршћући по целом телу.

А пред крчмом су непомично стојала два коња у колима. Малени и мршави коњићи тужно гледали својим смерним очима...

— Аха, угљар! — рече Салакин. Кад би бар на ону страну и он, куда ћемо ми...

И у крчми је доиста седео за столом млад момак и пио пива. Вањушкин поглед паде на дуги и смешни нос мршавога лица, обасутог црним мољама. Угљар је седео на столици достојанствено, са на широко разметнутим ногама.

Вањушка приђе столу и попи фићок горке вутке, па онда намигну на Салакина показујући на угљара.

(Продужиће се у уторник).

-им државама, колико страних раденика у Угарској. Нека се заведе дневни рад од 8 сахати, место досадањег од 12 и 16 сахати, па ће потреба за раденицима одмах двојином већа бити. Општина будимпештанска мисли да чини бог зна какво богоугодно дело, кад неколико хиљада круна даде народним кујнама, да пруже који залогај гладним раденицима. Боље да она врши своје поруџбине само код оних творничара и трговаца, који се изјаве за дневни рад од 8 сахати. Пре дан два расправљана је у сабору петиција раденика без зараде. И по расправи се видело да министар председник Сел не разуме раденичко питање. Његов говор састајао се из познатог обичног тврђења капиталиста и израза, који ништа не кажу. Сел незна чак ни разлику између раденичких стручних и свадбаринских удружења. И Тесари завршио: Ми нећемо да штрајкујемо, ал ми не требамо ни полицијске законе. Све што ми иштемо, то је: хлеба и рада, за нас, наше жене и нашу децу, за тим слободу збора и удружења, дневни рад од 8 сати и пристојну зараду. Не буде ли нам друштво и држава испунили наше захтеве, ми ћемо сићи на улицу. Полиција нас може затварати, али држава нека се не заноси тиме, да ће социално питање решити полицијским мерама. — Говорило је још неколико говорника и за тим се збор разишао.

Влада Призренац, српски глумац, комичар. Пишу нам из Старе Молдаве: „Наше село, а пре да рекнем варошица, лежи на левој страни Дунава и то непосредно баш на самом Дунаву. Дању ноћу круже силне лађе, а пуно је странаца. Преко је Србија. С источне стране заокружено је дивном планином. Једном речи, положај, да га човек не може пожелити бољег. Ваздух и цела околина је здрава. Човеку се никад не би живот досадио. јер куд оком погледаш, свуда те нешто привлачи. Наше село је средиште Клисуре. Становници су Срби. Па пошто је сваком на ударцу, имадемо срећу или несрећу, да по некад морамо хтели не хтели, да слушамо представе, којекаквих комендијаша. Не имадосмо срећу, да чујемо српске глумце и претставе. Наше народно позориште тешко и да зна за ову мртву стражу овостраног Српства. То, што наше народно позориште не може или неће, то је ових дана о свом круху учинио г. Влада Призренац, српски глумац, комичар с гђом му Даницом Призренац. — Прошле суботе беше прва представа у хотелу „Хунгарија“. Сутрадан, у недељу, појала је гђа Призренац у нашој цркви „Скажи ми“, те је с тим присутне посетиоце св. храма пријатно разонодила и у истима чувство побожности пробудила. То је била најлепша препорука, јер исти дан беше сала пуна. — Г. Призренац, као комичар, дао нам је прилике, да се жељни српских претстава нагутамо оних дивних српских израза а развеселимо српским обичајима. Он је своје улоге дивно и на опште завовољство присутне публике одиграо. За госпођу Призренац можемо рећи, да нас је у св. храму својим „Скажи ми“ потпуно задовољила, а и са светским песмама смо потпуно задовољни. — За наше место овака реткост много значи. А како кад би нас се сетило кад год и наше „народно мезимче“?

Исељавање из Бугарске. Софијски дописник бечког листа „Информација“ пише, како се, осим исељавања Мусломана из Бугарске у Турску, опажа јака струја за исељавањем и код самих Бугара. Велики број сељака напушта своја огњишта и сели се у Србију, Угарску, Румунију и Русију. Прави је узрок исељавању Бугара што у земљи нема извора за живот. Слаб развитак индустрије као и праисконски систем рада у пољопривреди, нагоне сељаке да по другим земљама траже средстава за опстанак и живот. У погледу стања пољопривреде, врло је значајан и занимљив меморандум, који је бугарском министру привреде поднео Рус Состан, који се од пре 24 године настанио у Бугарској и занима се пољопривредом. У том меморандуму он наводи, како је пре 24 године у Бугарској земља била много боља и богатија и како су планине биле покривене шумом, што данас није случај. У оно време Бугарска је личила на какву дивну башту за уживање, а данас је земља за сажаљевање, јер је у опадању. Колосалне шуме су упропашћене, ливаде разређене, виногради опустошени а многи поточићи пресушили су. И сами чувени садови ружа у Казанлуку нису оно што су негда били. Шта ће бити с Бугарском, вели поменути Рус, ако се још за неколико година продужи ово стање?! — Министар пољопривреде наредио је, да се меморандум Состанов одштампа.

Спаљивање мртваца. У Русији је санитет министарства унутрашњих дела решио пре кратког времена једно занимљиво питање. Јапанци у Владивостоку желели су да им се допусти да могу саградити зграду, у којој ће спаљивати своје мртваце. Руски је санитет са обзиром што вера у Јапану прописује спаљивање мртваца, и што су спаљивање мртваца разни хигијенски конгреси препоручивали да се свуда уведе, дао мишљење, да Јапанцима треба уважити њихову молбу.

Везув Од неколико дана Везув почиње да показује да наново ради. Добро позната подземна тутњава се чује непрестано, дим излази из споредних кратера и излази нова лава. При свем том не верују на на какву већу ерупцију.

Верност пса. О једном доказу да могу и пси имати извесне интелигенције, пишу француски листови ово: Један господин у Нансију видео је, приликом шетње у близини вароши, где један велики пас, налик на бернардинера, стоји поред једног огртача. Сутра дан тај господин прође туда, и нађе пса где стоји поред огртача и ако је падала јака киша. Око подне указаше се на друму једна кола. У њима је седео један полицијски комесар. Чим га псето угледа, оно поскочи поче лајати и радујући се притрча колима. Шта је било? Полицијски комесар, чији је био и тај пас, беше изгубио с кола свој огртач, и његов пас, који је ишао за колима, остао је поред огртача да га чува док му се господар не врати.

Време. По метеоролошком заводу очекивати је ветровито, но топлије време. На западу кишу а на истоку ноћу мраз. — Фалб прориче многу кишу и снег.

Вода. Дунав опада, Тиса опада до Турског Бечеја, а одатле расте, Сава такође опада.

Легенда о црквеној свести.

И посла арханђел анђела на земљу, да види, како стоји црквена свест. И стиже анђео у предео, где су цркве ниске, а крстови непозлаћени, те пита првога, кога сусрете: — Има ли код вас црквене свести?

А овај запита анђела: — Шта је то црквена свест?

А анђео растужен хтеде већ да се врати. Али се сети посланства свога и оде међу онај народ да се увери. И на велико чуђење своје увери се, да је у народа тога будна црквена свест.

И оде анђео духовном пастиру онога народа и запита га: — Како је то, да овај народ и не зна да има црквене свести?

А пастир народни одговори: — И не треба да зна, доста је, кад је има. Ни оно није више безазлена девојка, која зна да је безазлена.

И касније стиже анђео у народ, где се на све стране води разговор о црквеној свести. Па запита првога, кога сусрете: — Шта је то црквена свест, о којој међу вами иде толики разговор?

— А упитани рече: — То је нешто, што овде још ником нису дали, али су многоме одузели.

И упути се анђео духовном пастиру онога народа, али је била већ ноћ. Но и то не задржа анђела, јер се спремаше, да остане чело главе пастиреве и чува му сан до расвитка дана.

Али духовни пастир не спаваше. Него кријући главу међу душеке, тражаше пута и начина, како да лисичењем и фарисејством себи помогне. Јер је обио цркву и проневерио црквени новац.

И окрену анђео лице своје од њега и оде за тим даље, да се разабере по оном народу, о стању. Па кад разабра, стресе се, а кад виде где хоће да буде јутро, поплаши се и вину се једним кретом у небеске висине.

А арханђео га пита: — Има ли на земљи црквене свести? А анђео покри лице крилима својим и рече: Добро је што сам се за времена вратио. Још мало па би ми узели црквену свест.

— А зашто? питаше арханђел.

А анђео рече: Ево већ свањива зора. Још мало па наступа час, када хвалимо Господа. А тамо одакле долазим, треба дозвола за то, јер ко то чини без дозволе, томе одузимају црквену свеет...

А арханђел га пита: Па зашто не иска дозволу?

А анђео у сузама рече: — Онај који тамо дели дозволу за призивање Господа и Сина и Св. Духа, не додељује то свакоме, него само онима, који не роптају против тога, што је он изоблично и похарао храм Господњи.

А дуж целога неба прође уздах, па допре и до самог престола: — Господе и ти то трпиш?

А Господ покрену руком — и утеши их Па тад безграничном благошћу рече: Ономе моме народу била је неизмерно потребна онака напаст. Јер ће из ње ускоро изаћи чист и — прекаљен, као што излази и чисто прекаљено зарђало гвожђе из ватре... Па зар сад да угасим ону напаст и позовем већ сад оног архипастира пред суд свој?!

А анђели падоше ничице пред престо Свемогућег, а дуж бесконачних небесних висина захори се: — Већи јеси Господи, а недостижими су путеви твоји! —ша.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 1. децембра.

Будимпешта. Младићи су и данас продужили демонстрацију против немачке шантан-престаке, но присутна публика истукла их на мртво име.

Будимпешта. Горњи дом изгласао је индемнитет. Гроф Зичи говорио против. Министар-председник Сел пориче да је држава ушла у делокруг цркве.

Шангхај. Тајно кинеско друштво запалило је у Кифингфи царску палату.

Брисл. Овдашњи бурски кругови дознају о новим, великим победама бурским, које су Енглези прећутали.

Хелзинфор. Покренут је казнени поступак против лутеранских свештеника, који нису хтели у цркви да објаве о војној дужности.

Беч. Немачка пучка странка сазвала је била збор, но антисемите су га омели својом галамом.

Трговина.

НОВИ САД, 30. новембра 1901. г. Пшеница прве квалитете фор. 8·——— н. Пшеница средња фор. 7·80—90 н. Пшеница лакша роба фор. 7·60—70 н. Наполица ф. 7·——— н. Јечам нови ф. 5·70—80 н. Зоб фор. 6·70—80 фор. — Кукуруз у зрну фор. 4·60—70 н.

Маст 48 фор. Сланина сува 48 фор. дебела пушена 48 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	32—33 нов.		
„ средњи . .	30—31 нов.		живе
„ лаки . . .	26—29 нов.		мере

Све од 1 килограма.

Теоци .	34—36 нов.	по клгр.
Јагњци	——	по пару фор.
Овци .	8—16	по пару фор.

Стање воде под Новим Садом.

29. новембра било је	0·95 мет.
30. новембра било је	1·00 мет.

*

ВУДИМПЕШТА, (Штајнбрух) 13. децембра 1901. (Извештај Косте Брашована). Штајнбрушко свињарско тржиште.

Од јуче уштеђених 661 кд. данас истоварено 1033 кд. Свега 1694 кд. од истих продало се 1136 кд. остало непродатих 558 кд. Продаја текла је живље, цене су биле од 220—280 кгр. тешки 41—44 новч. од 320—380 кгр. тешки 42—45 новч. Матере од 400—500 крг. тешки 40—44 новч. по одбитку 45 кгр. на живот и 4% рабат.

Српско народно позориште.

Ред позоришних представа.

У недељу, 2. (15.) децембра: **„Ђидо“.** Слика из сеоског живота у 5 чинова, с певањем и играњем. Написали Ј. Веселиновић и Д. Брзак, музика од Д. Јенка.

У уторак, 4. (17.) децембра **први пут**: **„Крив“.** Драма у 3 чина од Рихарда Фоса. Превели др. Жарко Миладиновић и Милена Миладиновићка.

У четвртак, 6. (19.) децембра: **„Балканска Царица“.** Драма у 3 чина, с певањем, написао Никола I. С одобрењем песниковим за позорницу удесио А. Хаџић, музика од Х. Дубека.

У суботу 8. (21.) децембра **по други пут**: **„Фромон и Рислер“.** Драма у 5 чинова, с предигром. Написали А. Доде и А. Бело, превео Н. Р. Поповић.

ОГЛАСИ.

„Frilly"-ШАМПАЊЕР

Стовариште код 662 3—4

БРАЋЕ ВАГНЕРА, Нови Сад.

Прво извозно подузеће свих босанских производа

ЂОРЂА АЛ. ВАСИЉЕВИЋА

Д. ТУЗЛА (Босна)

нуди ради измакле сезоне: **Ораха 100 кила 18 круна.** Заклане живади **прасетине** 100 кила 52 круне, 5 кила 2 кр. 50 пот. 5 кила меда 7 круна. 3½ литре праве **шљивовице** 40% јаке са флашом 7 круна. Шљива, јабука, суха воћа (крушака и јабука) пекмеза и свих босанских производа. 733 1—2

Ко крсно име слави томе и помаже!!!

зато купујте дописне карте са ликовима Српских просветитеља у бојама од

Д. ЦЕКИЋА

Загреб. — Гундулића ул. 17. — Загреб.

П. г. трговци и препродавци пожурите са наруџбама. На велико продају Браћа М. Поповић Нови Сад. 711 4—5

Рихтеров **Anker-Pain-Expeller**

Liniment. Capsici compos

је старо опробано кућевно средство, које се већ од преко 33 године као поуздан лек против костобоље, реуме и назеба употребљава.

Опомена. Због подражавања, која мање вреде, треба при куповању увимати само оригиналне флаше у кутијама са заштитном марком „Ленгер" и фирмом „**Richter**" — Са ценом од 80 потура, 1 кр. 40 пот. и 2 круне може се у свима апотекама добити. — Главно стовариште код: Јосифа пл. Терека, апотекара у Будимпешти.

F. Ad. Richter & Cie., k. u. k. Hofl.

Rudolstadt.

708 3—28

МЕШОВИТА РАДЊА

А. ЈОВАНОВИЋА

У СРЕМ. КАРЛОВЦИМА

потребује једног млађег спомоћника. Првенство има који је вичан и добро разуме гвожђарску струку.

Осим тога имам на продају једну велику кућу у Буђановцима код Руме на два плаца. У њој има све потребне просторије, било за дућан било за бирцуз — заједно са удобним станом и баштом.

Обратити се ваља на мене. 728 3—3

■ ВЕЛИКИ „КРАХ"! ■

НЬУ-ЊОРК и **ЛОНДОН** не поштедише својим производима ни копнене државе Европе. Већ се наша фабрика сребра, која продаје овоју читаву количину уз невнатну одштету својих радних сила. Ја сам овлаштен извести овај налог, те достављам свакоме следеће предмете уз невнатну своту од **само 6 фор. 60 нч.** и то:

6 финих столних ножева са енгл. држком,
6 америк. пат. сребрних виљушака у једном комаду,
6 америк. патент. сребрних кашика за супу,
12 америк. патент. сребрних кашика за каву,
1 америк. патент. сребрну кашику за вађење супе,
1 америк. патент. сребрну кашику за вађење млека,
6 енгл. Викторија подложних зделица,
2 красна свећњака,
1 цедник за чај,
1 фино сипало за шећер.

42 ком. укупно само 6 фор. 60 нч.

Ова 42 предмета стајала су пре 40 фор., док сад стаје само фор. 6·60. Америк. патент. сребро је скроз и скроз бели метал, који 25 година држи лице правог сребра, за што се јамчи. Најбољи је доказ, да овај глас није **никаква обмана** обвезујем се јавно, свакоме коме се не допада, без сваке даље препирке уплаћен износ повратити; с тога нека нико не пропусти згоду, да не набави ову красну гарнитуру, која је особито

красни венчани и пригодни дар

те је потребна у сваком добром кућанству.

Добива се једино код

А. ХИРШБЕРГА,

извозно складиште америк. патент. сребра.

БЕЧ, *II. Rembrandstrasse 19./XV.*

Разашиље се уз поузеће или предплату износа.

Прашак за чишћење 10 нч.

Једино право са овим заштитним знаком

AMERIK PATENT

ИЗВАДАК ИЗ ПРИЗНАНИЦА.

Молим још једну патент. среб. гарнитуру послати, пошто сам са првом потпуно задовољна:

Петеренец, п. Дрње, Хрватска.

Иван Хорватић жупник.

Пошиљку примила, те сам веома задовољна; молим још једну такову гарнитуру за 6 ф. 60 нов.

Колошвар. Бароница Банфи.

Пошиљку примио, те сам с истом веома задовољан: па Вас молим да ми још једну такову пошаљете.

Бозовић, Угарска.

Алекс. Керестес, вел. судац.

Примио сам у реду пошиљку и баш свих 42 комада, задовољан у свему, не може бити кориснije. Надам се, да ће и други следовати моме примеру и баш ћу свакога обавестити.

У Столину, 9. листопада 1899.

678 5 10 Др. Антон Жујовић, жупник.

СРПСКО ТРГОВАЧКО ПОДУЗЕЋЕ

ЈАПИЋ И ДРУГ

ФИУМА, via del Canale № 2.

Разашиљемо и приватним кућама у пакетима од 5 килограма у све крајеве Аустро-Угарске монархије, франко пошта и паковање, тако, да наручилац нема осим цене *никаква друга трошка.*

КАФА:

Сантос I., врло добра	1 кгр.	круна	2·60
Порторико, снажна кафа	1 „	„	3·20
Куба ароматична	1 кгр. —	„	3·40
Цеилон оригинал	1 кгр. —	„	3·40
Перл Порторико бирано зрно	1 кг.	„	3·30
Перл Цеилон најфинији	1 кгр.	„	3·80
Либерија-Менадо огромно зрно	1 кг	„	3·10
Златна Јава мирисава	1 кгр.	„	3·20
Мока права арапска	1 кгр. —	„	3·80

ТЕЈА:

У оригиналним пакетима по ¼ крг:

Сушонг кинески	¼ кгр. —	— круна	3·60
Мандарин Караван руски	¼ кгр.	„	5·—
Царски Мелапж	¼ кгр. —	„	6·—

ЗЕЈТИН:

Прави маслинови бр. 1116	5 кгр.	круна	8.80
„ „ „ 1117	5 „	„	10.—
„ „ „ 1118	5 „	„	11·—

Кафа и зејтин најмање по 5 кила франко свуда. У један пакет кафе може се и више врсти засебно сложити.

Што се не допада примамо натраг и новац без одбитка повраћамо..

Молимо за многобројне поруке.

С поштовањем

Јапић и друг.

717 9—30 **Фиума, via del Canale № 2.**

ТРАЖИ МЕСТО.

Један ваљан млад Србин, 27 година стар, ожењен, без деце, тражи једно место за **послужитеља** или у звању каквом или трговини каквој, — ако је могуће и у какву приватну кућу, где би са женом могао послуживати. Говори и пише осим српски, немачки, мађарски и румунски. Обратити се ваља администрацији „Заставе" под знаком „**Послужитељ.**"

731 2—3

Натјечај.

Српска православна црквено-школска општина потребује једну **учитељицу** на својој школи. Мјесто учитељице остало је празно ненадном смрћу бивше наше учитељице Анке Петровић-Крагујевић.

Учитељици је плаћа: 300 фор., стан и огрјев у нарави.

Дужности су: у I. и II. раз. настављати у свима прописаним предметима, као и сву женску дјецу у женском ручном раду обучавати.

Компетенткиње треба да су Српкиње православне вјере и да су свршиле коју српску учитељску школу.

Рок пријави одмах.

У Високом (Босна), 28. новембра 1901.

Перовођа: **Михаило П. Крагуљевић,** учитељ.

Предсједник: **Милош Лазаревић,**

735 1—1

Пијанство

је излечиво са употребом **Антибетина,** који је у небројеним случајевима сјајне успехе постигао. — **Многобројне захвалнице оздрављених, достављају се по жељи бесплатно на увид.** Даје се употребити и без знања пијанца, јер је без куса. 1 доза: 2 фор. 40 новч. 1 дупла доза за застарелу болест 4 фор. 40 новч. Кад се новац у напред пошље франко. Набавља се код: **Adler Apotheke, Lugos № 470.** 736 1—13

ПРОДАЈА НАМЕШТАЈА.

Два са свим нова старо немачка кревета са федер модроцима. Два нахткастна, 1 шифонер, 1 тоалет-огледало, 1 писаћи сто, 6 тонетових столица и других разних ствари, може се јефтино купити. Упитати код администрације овог листа. 737 1—1

СЛИКАРСКО-УМЕТНИЧКИ ЗАВОД

који се налази у кући СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕНЕ ОПШТИНЕ

ГЛАВНА УЛИЦА БР. 25. **У НОВОМ САДУ** ГЛАВНА УЛИЦА БР. 25.

Част ми је поштованом грађанству, како у месту, тако и ван Новог Сада, учтиво објавити, да сам уз свој сликарски завод, отворио и

ЗАВОД УВЕЛИЧАВАЊА СЛИКА

у којем увеличавам са сваке, па и најмање и најстарије слике **природну величину,** *како у фотографији тако и у креди, акварелу, пастелу и масној боји на* **„Платино бромиду"**, *хартији, картону и платну. Ове су слике најзгоднији и најлепши поклон за украс соба, за успомену о имен-дану, Божићу, Новој Години и другим томе равним приликама.*

Даље израђујем без разлике све у ову струку спадајуће радове на свакој фотографској хартији, порцелану и т. д Уједно препоручујем сваке врсте готових оквира, које уз моје слике по свом коштању рачунам.

Пошто сам у својој струци усавршен и по највећим иновемским као и овостраним заводима стручне науке учио, уверен сам, да ћу свако поклоњено ми поверење мојих поштованих муштерија на потпуно задовољство, како најсолиднијом послугом, тако и умереним ценама извршити. Напонизније пак молим, да ме у свом подузећу као младог почетника поруџбинама потпомоћи изволите. У том очекивању за све горе наведено јемчи

С одличним поштовањем

Иван Ј. Стојковић,

сликар.

1—6 732

Атеље се од 10 сах. пре- до 3 сахата по подне добро загрева.

ОТВАРАЊЕ РАДЊЕ!

Да можемо п. н публици вароши **Новог Сада и околине** што величанствено пружити, отварамо у Новом Саду, главна улица бр. 3. — на ћошку Дунавске улице — 15. августа ове године

НОВО ВЕЛИКО КОНФЕКЦИОНО И ОД КРЗНА

СТОВАРИШТЕ ОДЕЛА ЗА ГОСПОДУ, ГОСПОЂЕ И ДЕЦУ

какво се само у престоници може наћи.

Елеганција, безприкоран крој и избор, каквога још никад у Новом Саду не беше у конфекцији и од крзна одело за господу, госпође и децу, ставља нас у тај положај, да можемо поштованој п. н. публици

СВЕ МОГУЋЕ ПРОБИТКЕ ПРУЖИТИ.

Обећавајући најсолиднију послугу и **НАЈНИЖЕ ЦЕНЕ,** молимо да наше ново подузеће имате доброту потпомоћи.

С високопоштовањем

Нова радња главна улица број 3. ВИГЕНФЕЛД И ШРАЈБЕР у Новом Саду главна улица број 13.

439 19—20

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новоме Саду.